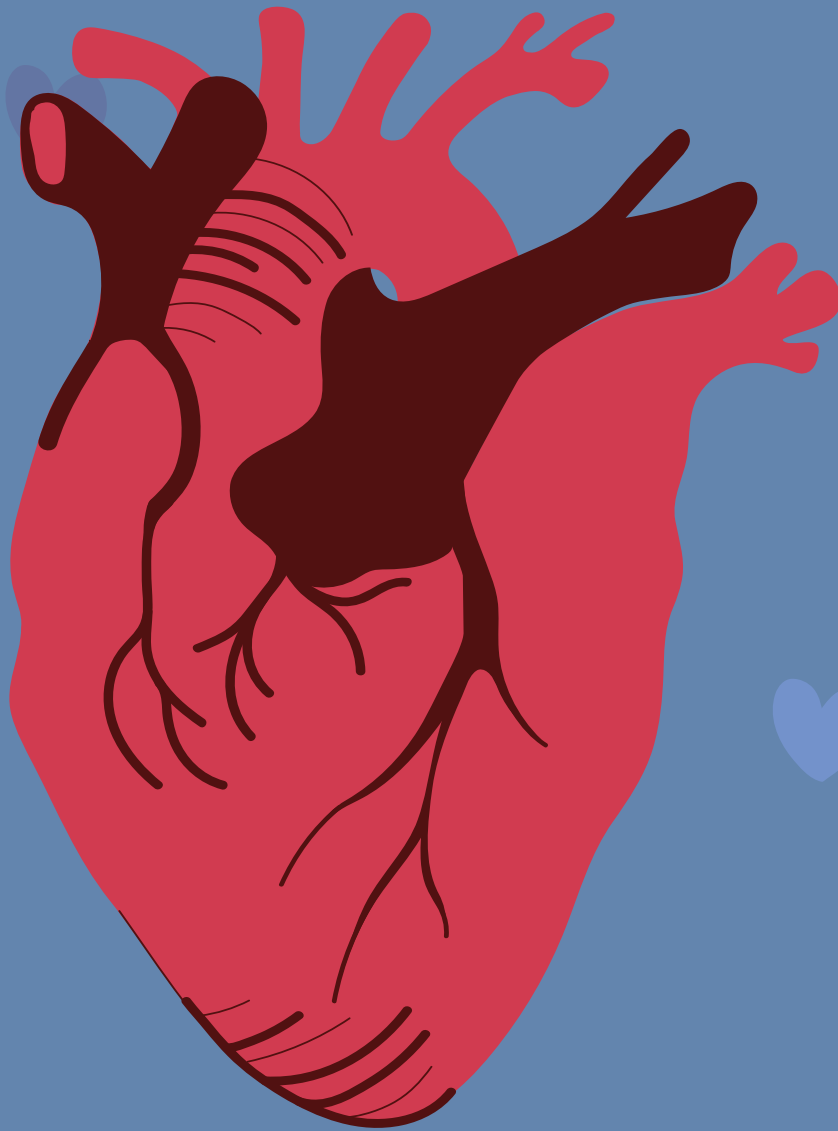

LÆR OM LYRIK

HJERTE RIMER PÅ SMERTE

ELEVOPGAVER

© Dansktip.dk

2024 Tekst og illustrationer © Dansktip.dk

LYRIK OG DIGTE

Nu skal du læse om lyriske tekster og digte. Du skal blive klogere på, hvad der er særligt ved den slags tekster (genretræk), og hvordan du kan genkende dem. Undervejs, imens du læser, skal du være aktiv og svare på nogle spørgsmål, som kan hjælpe dig med at forstå og huske det, du læser – så find din blyant frem.

Lyrik

Lyrik kan være både digte, sangtekster eller en rap. Mange lyrikere har skrevet om kærlighed, forelskelser eller ulykkelig kærlighed, men der er faktisk skrevet masser af lyrik om alle mulige former for kærlighed. Tænk fx på sangteksten til vores nationalsang. Den handler om kærlighed til Danmark. Det er det, vi kalder fædrelandskærlighed.

Man kan kende lyrik på flere ting. Fx ser teksterne lidt anderledes ud end i en almindelig bog. Når vi skriver digte, er det skrevet i **vers** (en kort linje) og **strofer** (en gruppe af vers, som er sat sammen). Men man kan også stille digte op, så ordene danner en form og ligner noget bestemt – fx et hjerte eller et hus. Det kalder vi et **figurdigt**.

OPGAVE 1

Svar på spørgsmålene

Hvad er et vers?

Hvad er en strofe?

Sproglige virkemidler

Sproget bruges også på en anden måde i lyrik. Man behøver fx ikke at skrive "færdige" sætninger, ligesom vi ville gøre i en helt almindelig fortælling, og man kan være mere kreativ med sproget. I lyrik bruger man sproget på en måde, så den, der lytter til eller læser digtet, kan forestille sig en følelse eller det, som teksten handler om. Det gør man ved at bruge det, vi kalder **sproglige virkemidler**. Sproglige virkemidler kan hjælpe læseren til at få en følelse eller danne billeder indeni.

Rim og rytme. Når vi bruger rim, giver vi sproget en rytme. Det kan også være med til at gøre teksten mere sjov og spændende at læse. Der findes forskellige måder at rime på. Det skal du prøve at arbejde med senere i hæftet.

Metaforer bruger vi til at skabe en slags fantasibilleder med vores ord. En metafor er, når vi beskriver noget ved at sige, at noget gør noget eller er noget andet, selv om det ikke helt passer. Fx hvis vi skriver "En spirende idé". En idé kan egentlig ikke spire ligesom planter, der spirer og gror, men det kan give læseren et indre billede af, at en idé udvikler sig og bliver større og bedre – ligesom en plante, der spirer og gror. På den måde kan man som forfatter male et billede af noget for læserens fantasi.

Sammenligninger er et andet sprogligt virkemiddel. Det kan minde om metaforer, men når vi bruger sammenligninger, bruger vi altid ordet "som" eller ordet "lige-som". Fx "Peter er stærk som en okse" eller "Louise smiler som en solstråle".

Besjæling. Besjæling er, når vi skriver på en måde, som gør ting eller naturen levende ved at give dem egenskaber, som levende væsner har. Det kan fx være at smile, græde eller sove. Hvis vi skriver "Månen kigger ned," så skriver vi, at månen kan kigge og se, hvilket ellers er noget, kun vi levende væsner kan. På den måde kan vi med besjæling få det til at lyde, som om naturen eller ting er levende. Vi kalder det besjæling, fordi vi giver en sjæl til noget, som egentlig ikke har en sjæl. Besjæling kan være med til at gøre det mere fantasifuldt at læse lyrik.

OPGAVE 2

Prøv om du nedenunder kan finde de tekststykker, som passer til de sproglige virkemidler. Sæt en streg imellem dem, der passer sammen.

Metafor	På med hatten sagde katten
Rim	Træerne dansede i vinden
Besjæling	Et hjerte af sten
Sammenligning	Livet er en rejse
Metafor	Han sov som en sten

Der findes to forskellige slags lyriske tekster: **episke og lyriske**. Når vi skriver et digt, kan det være episke digte eller lyriske digte.

Episk betyder fortællende, og episke digte har derfor en fortælling. Episke digte har en bestemt historie eller handling, som fortælles igennem digtet.

Lyrisk betyder, at noget er fyldt med følelser eller stemning, og de lyriske digte handler om forfatterens følelser og oplevelser. Digtet kan handle om en bestemt situation, en person, et sted eller endda en ting, men det er forfatterens følelser for emnet, digtet handler om.

OPGAVE 3

Svar på spørgsmålene

Hvad er et episk digt?

Hvad er et lyrisk digt?

HJERTE RIMER PÅ SMERTE - *om at rime*

Når vi rimer, falder folk i svimer

Måske de ikke ligefrem falder i svimer, men når vi rimer, gør det i hvert fald tit teksterne lidt sjovere at læse, fordi det giver sproget en rytme. Det kan næsten komme til at lyde, som om man synger, fordi der kommer en rytme på, når man læser. Det gør det tit lidt sjovt og mere spændende at læse digte.

Når vi rimer, lyder ordene ens. Fx kage og bage eller bugt og smukt. Når vi digter, er det oftest ordene i enden af hver strofe, som rimer med hinanden. Derfor kalder vi dem også for enderim. Der findes forskellige slags enderim. Vi skal arbejde med parrim og krydsrim.

Parrim er, når to vers lige efter hinanden rimer. Her rimer vers 1 og 2. Dem kalder vi (a), og vers 3 og 4. Dem kalder vi (b).

Koldt og mørkt nu suser vinden (a)
Regndråber falder på kinden (a)
Efteråret det brager afsted (b)
Det er slut med sommerens fred (b)

Krydsrim er, når det sidste ord i hver anden verselinje rimer. Her rimer vers 1 og 3. Dem kalder vi (a). Vers 2 og 4 dem kalder vi (b).

Koldt og mørkt nu suser vinden (a)
Efteråret det brager afsted (b)
Regndråber falder på kinden (a)
Det er slut med sommerens fred (b)

OPGAVE 1

Sæt streg under de ord, som rimer med ordet på billedet. Det er forskelligt, hvor mange ord i hver linje, der kan rime med ordet på billedet.

lys

brun

jul

syng

gul

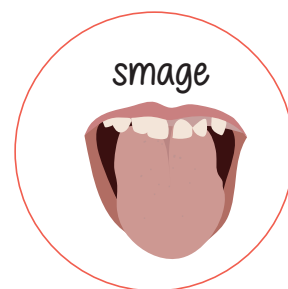
bage

fange

bange

kage

flage

forår

flade

glad

træer

mad

måber

sande

sæbe

kåbe

håber

blæse

find

sind

ruske

gå

fløde

flage

lyserød

smage

bage

OPGAVE 2

Hvor mange rim kan du komme på ved at kigge på billedet? Skriv rimpar rundt om billedet. Fortsæt i dit kladdehæfte, hvis ikke du har plads nok her.

